

2/26.2/145

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ
ՆԱԽԱՐԱՐ
Ռ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

«15» 01 2021թ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ0014-21

Ձեռնարկողը՝

«Հայնախագիծ» ԲԲԸ
Ք. Երևան, Չարենցի 1

Գործունեությունը՝

«Վայոց ձոր-6» միկրոռեգիոնալ մակարդակի
համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթի
շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ռազմավարական
գնահատման հաշվեկշիռություն
Վայոց ձորի մարզ

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի
տնօրենի պաշտոնակատար՝

Գ. Գևորգյան

Առդիր եզրակացությունը՝ 12 թերթ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

թիվ ԲՓ 0014-21

<<15>> 01 2021թ.

**«Վայոց ձոր-6» միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական
պլանավորման փաստաթղթի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
նազմավարական գնահատման հաշվետվություն**

Ներածական մաս.

Ձեռնարկող՝

«Հայնախագիծ» ԲԲԸ

Ներկայացված նյութեր՝

Հիմնադրույթային փաստաթուղթ.

- ազդեցության նազմավարական էկոլոգիական
գնահատման (ՌԷԳ) հաշվետվություն,
գծագրական նյութեր

«Վայոց ձոր-6» միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթերի (ՄՄՀՏՊՓ) հայեցակարգային և սոցիալ-տնտեսական հիմնավորումը նպատակաուղղված է տարածաշրջանի և համայնքների ներքին պոտենցիալ հնարավորությունների և նախադրյալների բացահայտմանը, դրանց լիարժեք, համակողմանի և արդյունավետ օգտագործմանը՝ բնապահպանական խնդիրների համալիր կառավարմամբ:

Վայոց ձորի մարզի (այսուհետ՝ Մարզ) «Վայոց ձոր-6» միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթի նախագիծը մշակվել է քաղաքաշինության կոմիտեի պատվերով (N ՀՀՔԿ-ԳՀԱՇՁԲ-19/9-1, 17 սեպտեմբերի 2019թ.), Կառավարության 2019 թվականի մայիսի 16-ի N 650-Լ որոշման համաձայն:

Նկարագրական մաս. Մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության հարավ արևելքում, մարզկենտրոնը Եղեգնաձոր քաղաքն է (8.3 հազար բնակիչ), գտնվում է Երևանից 124կմ հեռավորության վրա, այն սահմանակից է Գեղարքունիքի, Սյունիքի, Արարատի մարզերին և Նախիջևանի հետ:

Մարզի տարածքը՝ 2308կմ² է, քաղաքային համայնքները՝ 3 են, գյուղական համայնքները՝ 41, իսկ գյուղական բնակավայրերը՝ 52 են:

Տարածաշրջանի հիմնական ջրային արտերիան համարվում է Արփա գետը, խոշոր աջափնյա Հերիեր և ձախափնյա Արտավան, Մարտիրոս, Վայք վտակներով: Ողողահունը լայնանում է Վայքի տարածքում: Գետը սկիզբ է առնում Վարդենիսի և Զանգեզուրի լեռնաշղթաների միացման կետից՝ 3200մ բարձրությունից, հոսում է հիմնականում սեղ կիրճով:

3.11huy, htiwawapayruy'

- Գլաճոր համայնք՝

- Գետափի համայնք՝

- Վերնաշեն համայնք՝

- հա, որից ընկերություն կառուցվում է:
- 02543163
ՓՈՐՁԱՅՆԱԿԱՆ
ԵՆՐԱԿԱՅՈՒՅՈՒՄ
ԶԱԿԼՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՔՍՊԵՐՏԻԶՅԱ
COMMISSION
OF EXPERTS
- 4

3.14հա, ընդհանուր օգտագործման՝ 15.16հա, հեռանկարում՝ փոփոխություն չկա, այլ հողեր՝ 16.23հա, հեռանկարում 15.10հա,

- գյուղատնտեսական նշանակության հողեր՝ 6527.286հա, հեռանկարում՝ 6524.436հա, որից վարելահող 467.32հա, հեռանկարում՝ 467.319հա, արոտավայրերը՝ 1084.80հա, հեռանկարում՝ 1084.799հա, բազմամյա տնկարկներ՝ 70.17հա, հեռանկարում՝ 69.02հա, խոտհարքեր՝ 176.44հա, հեռանկարում՝ 176.441հա, այլ հողատեսքերը՝ 4728.56հա, հեռանկարում՝ 4726.857հա,

- արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողեր՝ 11.53հա, որից գյուղարտադրական՝ 11.53հա, հեռանկարում փոփոխություն չկա,

- էներգետիկայի, կապի, տրանսպորտի և կոմունալ ենթակառուցվածքների հողեր՝ 15.744հա, հեռանկարում՝ 17.234հա, այդ թվում կոմունալ ենթակառուցվածքների՝ 0հա, հեռանկարում՝ 1.49հա, տրանսպորտի՝ 7.41հա, էներգետիկա՝ 8.334հա, հեռանկարում՝ չեն փոխվելու,

- հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր՝ 26.21հա, հեռանկարում՝ 26.42հա, որից պատմության և մշակույթի 26.21հա, հեռանկարում՝ 24.72հա, հանգստի համար նախատեսված հողեր՝ 1.17հա,

- ջրային հողեր՝ 14.26հա, հեռանկարում՝ չի փոխվելու,

- համայնքի հողերի ընդհանուր մակերեսը՝ 6729.32հա:

Համաձայն ներկայացված հաշվետվության գյուղատնտեսական հողատեսքերն օգտագործվում են ոչ արդյունավետ և ռելիեֆային բարդ պայմանների հետևանքով ենթարկվում են էրոզացման: Բացարձակ բարձրությունների և ռելիեֆի խիստ կտրտվածությունը որոշակի բարդություններ են ստեղծել ոռոգման ցանցի զարգացման համար: Գյուղատնտեսական հողերի օգտագործման վրա բացասական ազդեցություն են գործում օգտագործվող հողերի մասնատվածությունը և գյուղացիական տնտեսությունների մեծ քանակը:

Բնակչության հիմնական զբաղմունքն է՝ գինեգործությունը, բուսաբուծությունը, այգեգործությունը, անասնապահությունը, հացահատիկի մշակությունը, հողագործությունը, մեղվաբուծությունը, հանքային ջրերի արտադրությունը և առևտուրը:

Ներկա անտառշինությամբ «Վայոց ձորի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղի ընդհանուր մակերեսը կազմում է 15065.3հա և ներառում է 7 անտառապետություններ: Ամենափոքր մակերեսը զբաղեցնում է Սարավանի անտառապետությունը՝ 973 հեկտար (6.5%), իսկ ամենամեծը՝ Հերիերի անտառապետությունն է՝ 3606 հեկտար (24%):

Անտառտնտեսության տարածքում արտադրական նշանակության անտառները բացակայում են:

Պաշտպանական նշանակության անտառածածկի ընդհանուր մակերեսը զբաղեցնում է ընդհանուր անտառածածկի 33.7%-ը (2580.9հա): Հատուկ նշանակության անտառները զբաղեցնում են 5075.3հա (66.3%),: Անտառտնտեսության ընդհանուր հողատեսքերում անտառային հողերը կազմում են 12351հա, որից անտառածածկ ընդհանուր մակերեսը 7656.2 հա է (62.4%), նույն թվում ընդամենը 411.1 հեկտարն է անտառմշակույթ (3.3%), ոչ անտառածածկ մակերեսը 4676.2հա է:

Ընդհանուր ոչ անտառային մակերեսը կազմում է 2703 հա, որից արոտավայրերը զբաղեցնում են 1300.7հա, իսկ 1315.5 հեկտարը ոչ անտառային այլ հողերն են:

Անտառային հողերի արտադրողականության բարձրացման նպատակով անտառշինությամբ նախատեսվում են հետևյալ միջոցառումները.

- անտառային մշակույթների հիմնում,

- ցածր լրիվության ծառուտների արտադրողականության բարձրացում,
- բնական վերաճին օժանդակող համալիր միջոցառումներ,
- անտառպահպանական և անտառպաշտպանական աշխատանքների բարելավում,
- ընտրովի սանիտարական հատումներ:

Գյուղական բնակավայրերի ջրամատակարարումը կարգավորված չէ, քանի որ այդ բնակավայրերի ջրամատակարարումն իրականացվում է տեղական աղբյուրներից: Կապտածները և ջրամատակարարման ցանցերը հիմնականում չեն համապատասխանում սանիտարական նորմերին, չունեն վարակազերծման կայաններ և օրվա կարգավորիչ ջրամբարներ: Մարզի տարածքում կենտրոնացված ջրամատակարարում ունեն Ջերմուկ, Վայք և Եղեգնաձոր քաղաքները:

Անբավարար վիճակում է գտնվում մարզի ջրահեռացման համակարգը, երեք քաղաքներից ոչ մեկը չունի կեղտաջրերի մաքրման կայաններ, որոնց կառուցման համար անհրաժեշտ է մոտ 2.0 մլրդ դրամ գումար:

Գյուղական համայնքների աշխարհագրական դիրքը թույլ չի տալիս «Վայոց ձոր-6» ամբողջ տարածաշրջանի համար մեկ միասնական կեղտաջրերի մաքրման կայանի ընտրություն: Տնտեսակենցաղային հոսքաջրերի մաքրման համար գյուղական համայնքներում, նախատեսվում է տեղադրել տարբեր արտադրողականության «Յալմա-2000» մակնիշի կենսաբանական մաքրման կայան, որն ունի բազմաստիճանային մաքրման կառուցվածք և ներառում է սեպտիկ խուց՝ 98% մաքրման արդյունավետությամբ:

Մարզի տարածքում կենտրոնացված ջրամատակարարում ունեն Ջերմուկ, Վայք և Եղեգնաձոր քաղաքները:

Գյուղական բնակավայրերի ջրամատակարարումը կարգավորված չէ, քանի որ այդ բնակավայրերի ջրամատակարարումն իրականացվում է տեղական աղբյուրներից: Կապտածները և ջրամատակարարման ցանցերը հիմնականում չեն համապատասխանում սանիտարական նորմերին, չունեն վարակազերծման կայաններ, օրվա կարգավորիչ ջրամբարներ:

Ստորգետնյա, ինչպես նաև մակերեսային ջրերի ավազանն աղտոտումից զերծ պահելու նպատակով նախատեսվում է կոյուղացնել տարածաշրջանի բոլոր բնակավայրերը: Կոյուղու հոսքաջրերի հեռացումը կիրականացվի միջառամասային ինքնահոս կոյուղատարների և գլխավոր կոլեկտորի միջոցով:

Նախագծով կենցաղային կոյուղուն զուգահեռ նախատեսվում է նաև հեղեղատար կոյուղի, ինչը հնարավորություն կտա անձրևաջրերի և հալոցքից առաջացած հոսքաջրերի ամբողջ ելքը հավաքել և, նախքան բաց ջրահոսքեր ուղղելը, ենթարկել մաքրման:

Գնահատվել են խմելու ջրամատակարարման ոլորտին առնչվող հետևյալ խնդիրները.

- ջրատարների և ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցերի մաշվածություն (կորուստների բարձր տոկոս),
- գյուղական բնակավայրերում խմելու ջրի հաշվառման բացակայություն և ոչ արդյունավետ օգտագործում,
- անհրաժեշտ քանակով ջրապաշար ամբարներու համար համապատասխան ծավալով, պահանջվող նիշերի վրա տեղակայված ջրամբարների բացակայություն,
- խմելու ջրի գլխամասային կառույցների սանիտարական պահպանության գոտիների բացակայություն,
- ջրամատակարարման կառավարման ոչ բավարար իմացություն:

Վայոց ձորի մարզում ջրային ռեսուրսների օգտագործման արդյունավետությունն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտություն է առաջանում մակերևութային հոսք կարգավորել ջրամբարներում: Ներկայումս մարզում կառուցված են 8 ջրամբար՝ շուրջ 50 մլն

մ³ ծավալով: Մարզում առաջնային նախատեսվում է կառուցել նոր ջրամբարներ, ինչի արդյունքում կստեղծվի կարգավորված շուրջ 211մլն.մ³ ջրային պաշարներ՝ 265մլն.մ³ ծավալով ջրատվությամբ ինչը համապատասխան ծավալով կնվազեցնի հանրապետության տարածքից ջրային ռեսուրսների արտահոսքը:

Վայոց ձորի մարզի տարածքով անցնում են «Վարդենիս», «Գետափ», «Վայք» և «Շամբ» 220կՎ լարման օդային բարձրավոլտ էլեկտրահաղորդման գծերը: Մարզի տարածքում են տեղակայված նաև «Իրան-Հայաստան» 400 կՎ լարման կառուցվող էլեկտրահաղորդման գծի համար նախատեսված հենարանները:

Համաձայն նախագծի «Վայոց ձոր-6» միկրոռեգիոնալ տարածաշրջանով անցնում են՝ Վայք-Եղեգնաձոր $D_{պ}=300$ մ մայրուղային գազատարը: Տվյալ տարածաշրջանում է գտնվում Եղեգնաձորի և Մալիշկայի ԳԲԿ-ն: Միկրոռեգիոնում ներառված բոլոր բնակավայրերը գազաֆիկացված են:

Վայոց ձորի մարզում գործում են 113կմ միջպետական, 206.8կմ հանրապետական և 293.6կմ երկարությամբ տեղական նշանակության ճանապարհներ: Մարզի տարածքով են անցնում երկու միջպետական նշանակության մայրուղային ճանապարհներ, Մ-2՝ Երևան-Երասխ-Գորիս-Մեղրի, Մ-10՝ Սևան-Մարտունի-Գետափ և 6 հանրապետական նշանակության ճանապարհներ:

Մարզն ունի մեծ գրոսաշրջային ներուժ՝ պայմանավորված հանքային ջրերի և պատմամշակութային բազմաթիվ կոթողների առկայությամբ: Հայտնի է նաև իր գինիներով և խաղողի տեսակներով: Մարզը հարուստ է նաև արդյունահանման ենթակա հարուստ բնական պաշարներով:

«Վայոց ձոր-6» տարածաշրջանի համար զարգացման հեռանկարը կանխատեսվում է գյուղատնտեսության արտադրանքի վերամշակման և արտահանման ուղղվածություն ունեցող արդյունաբերության ճյուղերի զարգացմամբ:

«Վայոց ձոր-6» տարածաշրջանի համայնքներում արդյունաբերությունը հիմնականում զարգացած է Եղեգնաձոր քաղաքում: Ներկայումս քաղաքում զարգանում է վերամշակող արդյունաբերությունը, գործում են կահույքի, քարերի և շինանյութերի, գինե տակառների արտադրամասեր, տրիկոտաժի և կարի արտադրություն: Այստեղ գործում է սարքերի գործարան, որտեղ արտադրվում են չափիչ սարքեր: Արագ զարգանում է ագրոարդյունաբերությունը, որտեղ արտադրվում են գինիներ, կաթնամթերք, պահածոներ: Քաղաքում գործում է այրաղաց:

Համայնքում մշակվող հողահանդակները կազմում են 598 հա, որից 427 հա վարելահողերն են, ուր մշակում են հացահատիկ, բանջարաբուստանային կուլտուրաներ, կերային բույսեր: Մեծ տարածում ունեն խաղողի և պտղատու այգիները՝ 105հա, դրանց բերքի հիմնական մասը վերամշակվում է տեղի պահածոների և գինու գործարաններում: Զբաղվում են անասնապահությամբ: Վերջին տարիներին ստեղծվել են այծաբուծական ֆերմաներ:

Գրեթե բոլոր բնակավայրերն օժտված են զբոսաշրջության ոլորտում առկա ռեսուրսներով: Դրանք ներառում են ավանդական՝ ինչպես ճանաչողական տեսակները, այնպես էլ էքստրեմալ, բուժական, կրթական, տեղական հարուստ և էկոլոգիապես մաքուր սննդի, բնության հատուկ պահպանվող տարածքների այցելությունները, կենսաբազմազանության դիտումները և բազմաթիվ այլ տեսակները:

Մարզի գրեթե բոլոր էկոհամակարգերը ենթարկվում են մարդածին ազդեցության, որի արդյունքում անհետացման եզրին են հայտնվել տասնյակ բուսական և կենդանական տեսակներ, ինչն առավել նկատելի է անտառային և ջրային էկոհամակարգերի մոտ:

Արձանագրվել են անտառներում վնասատուներով և հիվանդություններով վարակման զանգվածային դեպքեր և հրդեհներ, որոնք կապված են նաև կլիմայի փոփոխության հետ:

Ընդունվել են մի շարք օրենսդրական ակտեր, որոնք պարունակում են միջոցառումներ՝ ուղղված անտառային տարածքների վերականգմանն ու անտառների կայուն ձևերի զարգացմանը և անտառային կենսաբազմազանության պահպանմանը:

Վայոց ձորի մարզում գոյություն ունեցող հատուկ պահպանվող տարածքները 2013 թվականի հոդային հաշվեկշռով կազմում է 18169.5հա: Մարզում առկա են՝ «Ջերմուկի ջրաբանական», «Ջերմուկի անտառային», «Հերիերի նոսրանտառային» և «Եղեգնաձորի» պետական արգելավայրերը, ինչպես նաև առկա են 54 բնության հուշարձաններ: «Վայոց ձոր-6» տարածաշրջանի համար բնորոշ կենդանատեսակներից կարելի է նշել վայրի ոչխարը (հայկական մուֆլոն), բեզուարյան այծը, կովկասյան ընձառյուծը, գորշ արջը, վարազը, վայրի խոզը, անտառային կատուն, կաքավը: Տարածքում հանդիպում են նաև որսի կենդանիներ՝ գայլ, աղվես, քարակզաքիս և ջրային առնետ, էնդեմիկ կենդանիներից է Նեղ սևամարմինը:

Մարդկային գործոններով պայմանավորված տեղի են ունեցել բուսական և կենդանական աշխարհի քանակի կրճատում: Կենդանական և բուսական աշխարհի պահպանության նպատակով դրանց զգալի մասը վերցվել է հատուկ պահպանության տակ և գրանցվել է ՀՀ բույսերի ու կենդանիների Կարմիր Գրքերում:

Ճանապարհների վիճակի և դրանց բարելավման միջոցառումների բացակայությունը, վաղ գարնանն անասունների լեռնային արոտներ բարձրացնելն ու անկանոն արածեցումը առաջացրել է արոտավայրերի գերծանրաբեռնվածություն, ինչը լանջերի խիստ թեքության պայմաններում հանգեցրել է բուսածածկույթի նվազման և հողերի աստիճանական քայքայման: Դրա դեմ պայքարելու հարցը մարզում համարվում է առաջնակարգ խնդիր:

Առկա հիմնախնդիրներով պայմանավորված մարզում հողային ռեսուրսների կառավարման ոլորտում որպես գերակա ուղղություններ են դիտարկվում՝

1) մարզի և համայնքի հողերի օգտագործման և պահպանության նկատմամբ վերահսկողության ուժեղացումը,

2) հողերի օգտագործմանը և պահպանությանն ուղղված մարզային և համայնքային ծրագրերի իրականացումը,

3) հողերի դեգրադացիայի կանխարգելումը կամ նվազեցումը,

4) հակաէռզոզիոն, հակասողանքային և մելիորատիվ միջոցառումների կազմակերպումը, խախտված հողերի վերականգնման /ռեկուլտիվացիա/ միջոցառումների և սեփականաշնորհված գյուղատնտեսական նշանակության հողամասերի միավորման /խոշորացման/ իրականացումը,

5) աղտոտված և դեգրադացված հողերի վերականգնման ու մոնիթորինգի ծրագրի միջոցառումների իրականացումը, ինչը հիմք կհանդիսանա մարզում դեգրադացիայի ենթարկված հողատարածքների ուսումնասիրության, կենսաբանական վերակուլտիվացման ուղղությունների մշակման և մոնիթորինգային ցանցի ստեղծման համար:

Տարածաշրջանի համայնքների շրջակա միջավայրի վրա տեխնածին ազդեցության հիմնական գործոններն են.

- մթնոլորտային օդի աղտոտումն՝ արդյունաբերական ձեռնարկությունների, բնակելի հատվածի ջեռուցման և ավտոտրանսպորտի արտանետումներով,
- մակերևութային ջրերի աղտոտումն՝ արդյունաբերական և կենցաղային կեղտաջրերով,
- հողերի աղտոտումը՝ թափոններով և կեղտաջրերով,
- աղմուկը,
- անտառի անկանոն օգտագործումը, որը համայնքների շրջակայքում էներգետիկ ճգնաժամի ժամանակ հանգեցրել է անտառային տարածքների և կենսաբազմազանության կրճատման,
- շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության բնական գործոններ են նաև սողանքները, սելավները և հողերի էրոզիան:

Մթնոլորտ վնասակար արտանետումների քանակը ջեռուցումից, արդյունաբերությունից և ավտոտրանսպորտից կազմում է 1265,01 տ/տարի: Հիմնականում համայնքներից մթնոլորտ վնասակար արտանետումներից տնտեսությանը հասցված տնտեսական վնասը կազմում է 56,715 մլն. դրամ տարի: Մթնոլորտ արտանետվող վնասակար նյութերը հիմնական 3-4 վտանգավորության դասին են:

Համայնքներում աղմուկի աղբյուր է հանդիսանում ավտոտրանսպորտը: Գյուղերում ճանապարհները հիմնականում տեղական նշանակության են և մեքենաների անցուդարձը ցածր է:

Համաձայն նախագծի միկրոռեգիոնի բնակավայրերում սանիտարական մաքրման ենթակա տարածքը կազմում է 1259,99 հա մակերես: Համայնքներում գործող աղբավայրերի ընդհանուր քանակը 5 է:

Հաճախակի է աղբի կուտակումը հենց բնակելի տների բակերում: Բացի դրանից, աղբահանումը կատարվում է անկանոն, ինչը հանգեցնում է համայնքների սանիտարական վիճակի վատացմանը: Մարզում կոշտ թափոնների վերամշակման գործարանները բացակայում են: Համայնքները չունեն արդյունաբերական թափոնների համար առանձին աղբավայր: Քաղաքներից երեքը (Եղեգնաձոր, Վայք, Զերմուկ) ունեն աղբահանության համար նախատեսված մասնագիտացված մեքենաներ, որոնցով սպասարկում են մարզի բնակչության 34.7%-ը: Նախատեսվում է գոյություն ունեցող աղբավայրի տարածքը պարսպապատել, բարեկարգել: Աղբահանությունը դարձնել կազմակերպված, կազմակերպել աղբի տեսակավորում, աղբավայրում կատարել պարբերական հողաձածկում: Թափոնների ընդհանուր քանակը ներկա իրավիճակում կազմում է 4535,75 տ/տարի:

«Վայոց ձոր-6» տարածաշրջանի գյուղական համայնքում տեղակայված են գործող 5 գերեզմանոց, ընդհանուր 12 հա տարածքում: Ծրագրով նախատեսված է գերեզմանոցների պարսպապատումը ՍՊԳ-ի չափերին համապատասխան: Այն հատվածներում, որտեղ ՍՊԳ-ն պահպանված չէ, նախատեսվում է ճանապարհի երկկողմանի սահմանազատում՝ ծառուղիների միջոցով և գերեզմանոցի պարագծով երկշաք ծառապատում: Գերեզմանոցների ճանապարհի եզրային հատվածներում, նախագծով նախատեսված է տարածքի բարեկարգում և կանաչապատում, ինչը կնպաստի փոշու արտանետումների տարածման կանխարգելմանը:

Համաձայն նախագծի ներկա դրությամբ գյուղական համայնքներում ընդհանուր օգտագործման կանաչ տնկարկները (զբոսայգիներ, զբոսապուրակներ, պուրակներևայլն) ընդհամենը կազմում են 1,0 հա, իսկ Եղեգնաձորում՝ 14 հա: Շինարարական նորմերի համաձայն գյուղական համայնքներում ընդհանուր օգտագործման կանաչ տնկարկների մակերեսը պետք է կազմի 12 մ²/մարդ, իսկ փոքր քաղաքների համար 10 մ²/մարդ:

Համայնքներում ընդհանուր օգտագործման տարածքների մակերեսը կկազմի 14.1 հա, իսկ սահմանափակ օգտագործման կանաչը շուրջ 1117.4 հա:

Համայնքների կանաչապատման համակարգի կայուն զարգացման համար նախատեսվում է.

- համայնքապետարաններում բնագավառի գործունեությունը համակարգող մասնագիտացված կառուցվածքային ստորաբաժանման ստեղծում,
- նախագծերին և ծրագրերին համապատասխան վերականգնման աշխատանքների, նոր տարածքների կանաչապատման իրականացում,
- ոռոգման համակարգի զարգացման և բարեփոխման ապահովում:

Համաձայն «Վայոց ձոր-6» տարածաշրջանի զարգացման ծրագրի, բոլոր նախատեսվող աշխատանքները կնպաստեն շրջանի սոցիալական և բնապահպանական իրավիճակի առողջացմանը: Բնապահպանական և սոցիալական իրավիճակի բարելավմանը նախատող միջոցառումները հետևյալն են՝

- երկրորդական և միջգյուղական ճանապարհների ասֆալտապատում և խճապատում,
- բազմաբնակարան շենքերի բակային տարածքների բարեկարգում և ասֆալտապատում, խաղահրապարակների կառուցում,
- շենքերի բակերի լուսավորության անցկացում և գյուղամիջյան ճանապարհների լուսավորության անցկացում,
- ջրամատակարարման համակարգի և կոյուղու կառուցում և բարեկարգում,
- անձրևաջրերի հեռացման համակարգի նախագծում և կառուցում,
- գետ թափվող տնտեսակենցաղային և արտադրական հոսքաջրերի կենսաբանական մաքրման կայանի նախագծում և կառուցում,
- հասարակական և արտադրական նշանակության վնասված շինությունների և կառույցների վերականգնում,
- ճանապարհի եզրերին, ռեկրեացիոն գոտիներում կանաչապատման, ծառատնկման աշխատանքների իրականացում,
- ոռոգման ներքին ցանցի վերականգնում,
- համայնքներում հանգստյան գոտիների ստեղծում,
- համայնքների տարածքում աղբահանման և տեսակավորման կազմակերպում,
- ժամանակակից պայմաններին համապատասխան աղբավայրերի և աղբամշակման գործարանների կառուցում,
- կատարել աղբի տեսակավորում,
- մսի վերամշակման արտադրամասի ստեղծում (սպանդանոցի կառուցում),
- հեղեղապաշտպան անտառատնկումների իրականացում,
- ասֆալտապատման, ճանապարհաշինության աշխատանքներ,
- Եղեգնաձոր քաղաքում եռամսյակը մեկ շրջակա միջավայրի (օդ, ջուր, հող) մոնիթորինգի կազմակերպում,
- մեքենաների տեխնիկական վիճակի և որակի վրա խիստ վերահսկողության սահմանում, ինչը կնպաստի ավտոտրանսպորտի արտանետումների կրճատմանը,
- ամբողջությամբ անցնել գազով և ժամանակակից ջեռուցման տեխնոլոգիաներին, ինչը կկրճատի մթնոլորտ արտանետումները տարեկան 20,93տ/տարի,
- արդյունաբերությունում ներդնել առաջատար տեխնոլոգիաներ:

Վայոց ձորի մարզի գյուղական համայնքների զարգացման հիմնական ուղղություններն են՝

- արտադրության գոյություն ունեցող հիմնական ճյուղերի զարգացումը,
- հնարավոր ռեկրեացիոն գոտիների կազմակերպումը,
- շրջակա միջավայրի բարելավումն և պահպանումը,
- ինժեներական ենթակառուցվածքի, ճանապարհային ցանցի և սոցիալ- կենցաղային համակարգի զարգացումը,
- պատմամշակութային ժառանգության պահպանությունը,
- բնական և տեխնածին վտանգավոր երևույթներից տարածքի պաշտպանությունը,
- սահմանամերձ տարածքներում բնակչության անվտանգության ապահովումը,
- միջպետական և հանրապետական նշանակության ճանապարհները կապող հատվածների վերանորոգում, միջհամայնքային ճանապարհների-կապերի վերանայում և կազմակերպումը,
- գյուղատնտեսական բարձրորակ և հատուկ պահպանվող տարածքների օտարման, ինչպես նաև պատմամշակութային և բնական հուշարձաններին վնաս պատճառման բացառումը,
- հիմնական գործառնական գոտիների վերանայում և հստակեցումը,
- բոլոր համայնքների գազաֆիկացումը,

- համայնքներում բնակչության ապահովումը խմելու ջրով,
- համայնքներում ոռոգման ջրի ցանցի արդիականացումը և ընդլայնումը,
- աղբավայրերի նախատեսումը սանիտարական գոտիների պահպանմամբ,
- գյուղական համայնքների կեղտաջրերի մաքրման կայանի նախագծումը և գործարկումը,
- նախատեսել նոր տեխնոլոգիաներ՝ արևային էներգիայով և բիոգազով ջեռուցման համար,
- նախատեսել աղբի տեսակավորում:

Հիմնադրույթային փաստաթղթի նախագծով նախատեսվում է նաև ջրային ռեսուրսների ու թափոնների կառավարման ոլորտների և խախտված հողերի հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված միջոցառումների իրականացման ծրագրերի կազմում և իրականացում:

Ընդհանուր առմամբ Վայոց ձորի մարզի «Վայոց ձոր-6» համայնքների տարածքային քաղաքաշինական խնդիրների լուծման ընթացքում շրջակա միջավայրի պահպանության արդյունավետ կազմակերպման համար համալիր կերպով են գնահատվել առկա բնապահպանական խնդիրները, գոյություն ունեցող իրավիճակը և ընտրվել են զարգացման այնպիսի սկզբունքներ, որոնք թույլ կտան ներդաշնակորեն լուծել սոցիալական, տնտեսական և բնապահպանական խնդիրները:

Պատճառաբանական մաս. Միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթերի մշակման նախագծի հայեցակարգային սոցիալ-տնտեսական հիմնավորումը նպատակաուղղված է տարածաշրջանի՝ որպես ամբողջական հատակագծային միավորի և համայնքների՝ որպես դրա մասը կազմող, փոխադարձ տարածքային, տնտեսական և ենթակառուցվածքային կապերով միմյանց կապված բաղադրիչների ներքին պոտենցիալ հնարավորությունների և նախադրյալների բացահայտմանը, ինչպես նաև դրանց լիարժեք, համակողմանի և արդյունավետ օգտագործմանը: Հանդիսանալով տարածական պլանավորման հիերարխիական կառուցվածքի (տարածքային հատակագծման նախագիծ, գլխավոր հատակագիծ, գոտևորման նախագիծ) երեք մակարդակը միավորող փաստաթուղթ, այն դիտարկում է ինչպես տարածաշրջանային նշանակության և կարևորության ընդհանուր մոտեցումները, այնպես էլ յուրաքանչյուր հատակագծային միավորի՝ համայնքի տարածքում իրականացվող քաղաքաշինական գործունեության կանոնակարգումը:

Փորձաքննության գործընթացում միկրոռեգիոնալ մակարդակի՝ համակցված տարածական պլանավորման փաստաթուղթը լրամշակվել է՝ հաշվի առնելով նաև շրջակա միջավայրի նախարարության համապատասխան ստորաբաժանումների, առողջապահության, արտակարգ իրավիճակների, կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունների կողմից ներկայացված առաջարկությունները:

Օնլայն հարթակով իրականացվել են հանրային քննարկումներ, ինչի ընթացքում ազդակիր համայնքի ներկայացուցիչները դրական են արտահայտվել նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ:

Վայոց ձորի մարզի «Վայոց ձոր-6» համայնքների տարածքային քաղաքաշինական խնդիրների լուծման ընթացքում շրջակա միջավայրի պահպանության արդյունավետ կազմակերպման համար համալիր կերպով գնահատվել են առկա բնապահպանական խնդիրները, գոյություն ունեցող իրավիճակը և ընտրվել են զարգացման այնպիսի սկզբունքներ, որոնք թույլ կտան ներդաշնակորեն լուծել սոցիալական, տնտեսական և բնապահպանական խնդիրները:

Բնակավայրերի տարածքների կարևոր էկոլոգիական հիմնախնդիրների լուծումները կնպաստեն տարածքի էկոլոգիական հավասարակշռության պահպանմանը: Շրջակա միջավայրի պահպանության բաժնում տրվել են շրջակա միջավայրի բոլոր բաղադրիչների (մթնոլորտ, ջրային ռեսուրսներ, հողեր, ընդերք, կենսաբազմազանություն) վիճակի բարելավմանը և պահպանմանն ուղղված միջոցառումների հեռանկարները:

Փորձաքննական պահանջներ

- Հիմնադրությային փաստաթղթի շրջանակում նախատեսվող գործունեությունների համապատասխան նախագծային փաստաթղթերը՝ մինչև իրականացումը, անհրաժեշտ է օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ներկայացնել շրջակա միջավայրի նախարարություն՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության:
- Հիմնադրությային փաստաթղթով նախատեսվող գյուղատնտեսական, շինարարական և այլ աշխատանքների կատարման ընթացքում ի հայտ եկած հնարավոր պատմամշակութային և հնագիտական շերտերի առկայության դեպքում անհրաժեշտ է հետագա աշխատանքներն իրականացնել համապատասխան մասնագետի՝ հնագետի եզրակացությունը ստանալուց հետո:
- Հիմնադրությային փաստաթղթով նախատեսվող գյուղատնտեսական, շինարարական և այլ աշխատանքների կատարման ընթացքում ի հայտ եկած Կարմիր Գրքերում գրանցված բույսերի և կենդանիների առանձնյակների, պոպուլյացիաների հայտնաբերման դեպքում անհրաժեշտ է հետագա աշխատանքներն իրականացնել համապատասխան մասնագետի՝ եզրակացությունը ստանալուց հետո:
- Համայնքի հեռանկարային կառուցապատման ընթացքում անհրաժեշտ է պահպանել նախագծով նախատեսված հեռանկարային լուծումները՝ բացառելով անտառային և ընդհանուր օգտագործման կանաչ տարածքների հողերի նպատակային նշանակության փոփոխությունները:
- Հիմնադրությային փաստաթղթի դրույթների իրականացման ընթացքում կատարել շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության մշտադիտարկում (մոնիթորինգ), կազմել հետնախագծային վերլուծության ծրագիր:

ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՄԱՍ

«Հայնախագիծ» ԲԲԸ կողմից ներկայացված Վայոց ձորի մարզի «Վայոց ձոր-6» միկրոռեգիոնալ մակարդակի՝ համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ռազմավարական գնահատման հաշվետվությանը տրվում է դրական եզրակացություն՝ փորձաքննական պահանջների պարտադիր կատարման պայմանով:

Գլխ. մասնագետ՝

Ա. Վարդանյան